

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi romai kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjajukért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.

Ugy a lap szellemi részét illető czikkek, mint az előfizetési pénzek a „Köz művelődés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők. —

Hol vannak az istentelenek.

Ha e kérdésre csak egyoldalulag akarnánk megfelelni nem vennők segítségül azon tudományt, melynek értélye, definitiója így szól: „cognitio rerum per ultimas et altissimas causas naturali lumine comparata” s ha ignorálni akarnók az alapvető hittannak az atheusok, istentelenekről szóló tanítását s csak historico-ethice mérlegelnők a dolgot, így felelhetnénk: atheusok találhatók mindenkoru, rangu és rendű emberek között, városok, faluk, helységek táplálják keblükben a rationalismus, pantheismus, ideotheismus, deismus, dualismus, polytheismus stb. tevelyek szülte, s végelemzésben istentelen gyermekeit.

Egészen máskép alakul a felelet, ha theologico-philosophiailag akarunk a felvetett kérdésre megfelelni. Szükséges az istentelenek tömegét először is saját ismejelek szerint röviden osztályozni. Ezen szó „istentelen” „Isten nélküli” atheos jelzi a főfogalmat. Alárendeljei lennének a) „Istent nem ismerők” (?) „Istent tagadók negantes Deum” szavakban foglalt eszes lények. Az első, az a) alatt állók alatt értjük az oly észszel és szabad akarattal felruházott embereket, kik hadat akarnak üzeni a józan észnek, a vagy neki valét mondanának, ha lehetne, hogy az Isten ismeretünknek legelső — nem mondom onthologisticus értelemben — és legfölségesebb tárgyát ignorálhassák, vagyis más szavakkal: oly embereket, kik józan észszel bírnak s mégis állítólag eszük képtelen az Isten megismerésére, az ilyeneket a theologusok nemleges istenteleneknek hívják. Azon emberek pedig, kik által az akaratból származó vétség és gonoszság miatt tagadtatik az ész által Isten létezése, hol tehát valóban az akaró tehetség valószínű, első sorban az ilyenek tevéleges istenteleneknek nevezetnek.

Kérdés: lehetséges-e, hogy józan észszel felruházott ember nemleges atheus legyen. Felelet: nem lehetséges, mert Isten létének eszméje a józan ész, a józan értelem egyik alapigazsága, az ter-

mészetünknek szent tulajdona, az emberi léleknek oly hozománya, mely ugyanaz marad az egyiptomiakban, syriusokban és Pontus mellékiekben, mint Tertulian mondja (f. Marcion l. I. c. 10.) Sz. Ágoston pedig (Tract 106. in Joan.) így szól: „Az igazi istenségnek ereje abban is nyilvánul, hogy az eszes teremtmény előtt teljesen rejtve nem maradhat” — Artemidor pedig (Aneirokritikon l. I. c. 9.) ezt írja: „Nincs nép Isten nélkül, legfőbb kormányzó nélkül, némelyek azonban így, mások máskép tisztelik.” Mindezen érvekben befoglaltatik az, a mit Cicero mond lib. I. de leg. 9. cap 8. „Nincs oly fékezetlen és vad nemzet, mely habár nem is tudja, minő istennek kellene lennie, azt még is ne tudná, hogy lennie kell,” vagyis: hogy valami istent el ne ismerne. Isten létének elismerése és Istennek megismerése az emberi természet itélete ugy annyira, hogy már Seneca in l. I. de ira így nyilatkozik: „Hazudnak, kik istentelenséggel kérkednek, a mit nappal állitanak, arról éjjel maguk is kételkednek.”

Azt megengedjük, hogy mindenki nem bír alakí (formális) kifejelett, explicita ismerettel az Istenről; de hogy minden józan eszű embernek kell benerejlő implicita, mint sz. Tamás mondja (sub quadam confusione) ismerettel birnia. az határozottan állítjuk. Továbbá az alaki ismeretben is teszünk különbséget, ez lehet először megkülönböztető, világos, midőn Istenről a lényeges és föltétlen tökélyeket képesek vagyunk felismerni, vagyis ismerjük azon momentumokat, amaz alapjegyeket, melyek által ismeretünk szent tárgya, Isten gondolatunk körébe jut, és eszünk által minden más ismeret tárgytól megkülönböztetik. 2) Lehet alaki ismeretünk kevésbé megkülönböztető, homályos, midőn pl. tudjuk, hogy Isten minden létezőnek alapoka, nála nélkül csak hajunk szála sem görbülhet el, de nem tudjuk distincte, hogy mily tulajdonságokat és mily értelemben kell róla hirdetnünk, vagyis: az Isten ismerete ugyan szellemi felfogásunk kincse, de csak mintegy simplex egyszerű apprehensio rei — tudjuk ugyan, hogy létezik egy legfőbb ok, de aztán tovább valljon ama legfőbb jó

szellem-e egyszerű, változatlan, megmérhetlen, örökkévaló, legbőlcsebb, mindenható, legszentebb akaratu, szabad, igazságos, hűséges lény-e, mindezt tisztán nem tudjuk. S ép ezért ismeretünk van ugyan Istenről, de nem elég megkülönböztető: *haud est sat distincta cognitio Deo.*

Fennebb említést tevék a bennejlő Istenismeretről is, határozzuk meg azt közelebről. A bennejlő Isten-ismeret (*cognitio Dei implicita*) az, midőn ezen fogalom alatt „Isten“ nem Isten teljes határozott fogalma áll képzeletünkben, vagyis: midőn nem épen az Istenség fogalma alatt forog Isten szellemünk előtt, hanem csak valami fényes, magasztos, nagyszerű lény, erkölcsi jó ragadja meg képzeletünket — a melyhez, mint a gyermek a szívárvány felé, egész valónk úgy vonzódik; s a mely szellemi észrevevésében mint valami tükörben Isten, mint alapok ismertetik fel, de csak kevésbé világosan. Ez a természeti dolgokban is sokszor megtörténik, hányszor mondjuk, hogy ez vagy ama dologról implicita tudomásom van, az az, sejtem s ha csak valami hasonlót veszek észre, mindjárt tárgyam jut eszembe, ép úgy mint azon esetben, midőn valaki oly dologról beszél, melyet előbb tisztán ismertem, de annak ismejegyei az idő hosszúsága miatt képzetemben már el kezdettek homályosodni, s csak ezen felvilágosító elbeszélés után van arról ismét tiszta ismeretem; az ily tudást bennejlő implicita tudásnak szoktuk nevezni. Az Isten eszméjéhez, mint az a fennebbiekből is kiténik, a józan ész a bennszendergő erőnél fogva nagyon közel áll úgy, hogy már a természet egyszerű megpillantása is elégséges: hogy Istent, vagy legalább valami legfőbb jót juttasson eszünkbe; bátran mondhatjuk tehát: hogy olyan józan eszű ember nem létezhetik, kinek bennejlő ismerete ne volna Istenről.

És most a dolgot összegezve ezen kérdésre: „Lehetséges-e, hogy józan észszel felruházott ember nemleges atheus legyen?“ vagyis: lehetséges-e, hogy józan észszel bíró ember Istent ne ismerje, Istenről fogalma ne legyen? így felelünk: emberi természetünknel fogva lehetetlen. Annyit azonban megengedünk, mint igazságot, miszerint megtörténhetik, hogy valakinek Istenről ne legyen explicita ismerete, de implicita ismerettel mindenki *jam aliquatenus a natura fel van ruházva*, s így Istent teljesen senki sem ignorálhatja, vagy is nemleges atheusok nincsenek. Ily értelemben tehát hiába keressük, hogy „hol vannak az Istentelenek?“

(Folyt. köv.)

Germanizáció a brassai r. k. elemi főtanoda?

— Levél a szerkesztőhöz. —

Tekintetes Szerkesztő ur!

Becsés lapja idei 51. számában ugyanezen címen Bíró Sándor ur, a brassai r. k. főelemi iskola vezető-tanítója egy furcsa cikket tett közzé, melyben szerény személyemet, a felelős szerkesztésem alatt megjelenő lapot s annak brassai munkatársait anti-katholikus váddal illeti.

A reciprocitás elvénél fogva, nemkülönben az egymás iránti köteles kölcsönös tisztelet, a méltányosság, de

mindenek felett a sajtótörvény idevágó intézkedéseire való hivatkozással kérem e sorok szíves közlését.*)

Mielőtt azonban a vádak részletezésére áttérnék, mindenekelőtt határozottan visszautasítom ezen fennebbi jogtalan, illetéktelen s igazságtalan vádat. — Teszem ezt annál inkább, mert egy alkalommal éppen azzal támadtattam volt meg, hogy én a többi brassai magyar iskola rovására csak a kath. iskolának csinálok reklámot. — Ez a vád azonban ép oly jogtalan volt, mint Bíró Sándor uré, mert hivatásom s kötelességeim tudatában vagyok s ez nem enged részrehajlónak lenni egyikkel szemben sem a szerkesztőnek minden tekintetben indifferensnek kell lenni s én az vagyok, — egyenlő mértékkel mérek mindenkinek.

Ezt előre bocsátva, engedje t. szerkesztő ur, hogy elmondjam ezen famozus cikk történetét. — Ez év ápr. 17-én a kath. iskola javára Bíró Sándor ur valami dal-estélyt rendezett, melynek műsora nélkülözött minden magyar szellemet. Nem, hogy német szerzőket mutattak be a közönségnek, hanem hogy a műsor csaknem egészen német nyelven is volt szerkesztve, az lett akkor kifogásolva. Egy brassai levelezőnk (Békési) lapunk idei 47-ik számában élesen megrögtta ezt, de távol állott tőle, hogy ezért az iskolát — mint ilyent, megtámadja. De igenis megtámadta a rendezőt, mint az iskola vezető-tanítóját. Bíró S. ur erre felelt is röviden, azzal igazolva magát, hogy az iskola tannyelve is magyar-német, tehát a műsornak is olyannak kellett lenni. Ezen nyilatkozattal provokálta azután Bíró ur lapunk 63. számában (jun 7-én) megjelent „Phantazmagóriák“ című cikket (Sugó) melyből ő most — nov. 15-én — idéz.

A phantazmagóriák sem támadták meg az iskolát, azok is csak a dualisztikus rendszert — mint olyant — tárgyalták s ott is csak az volt állítva, hogy még az egyházmege tekintélyesebb német tagjai is a szász meg állami iskolába küldik gyermekeiket.

Nagyon csodálkozom Bíró Sándor ur rendkívüli buzgalmán, melyet iskolája védelmében tanusít, hogy öt hónapra volt szüksége, míg egy védő cikket utnak bocsát. De másrészt nem csodálom, hogy az öt havi időtartam hamis és hibás idézetekre ragadtatja őt. Mert az egész 21 soros idézetből három sor sem felel meg a valóságnak, pedig azt elferdíteni Bíró urnak sem szabad.

De lássuk magát a vádat egyenként és részletesen.

1. Az első kérdés: „Igaz-e, hogy a brassai rom. k. főelemitanodában csak azért magyar-német a tannyelv, mert a plebános úgy akarja?..“

Bíró Sándor ur jogtalanul hozta be e tárgyba Brassai város érdemeiben dus plebánosát, Möller Ede apát ur ő nagyságát. Az apát urat a váddal senki sem illette, de nem is illethett s lezkevebbé adtam volna helyet annak én, — a ki úgy az apát ur, mint egyáltalában a bras-

*) Annál nagyobb készséggel sietünk engedni e méltányos kívánságnak, minél erősebben meg vagyunk győződve róla, hogy a jelen sorokban nyilvánuló tárgyilagosság, békülékeny hang s kétségtelen jó indulat más oldalról is kellő méltánylásban részesülve csak az eszmék tisztázására s a netalan fölmerült félreértések barátságos kiegyenlítésére fognak vezetni. Szerk.

sai katn. kikérszi kar nazariasságáról s magyar szelleméről nagyon is meggyőződtem. — Az apát ur személye Brassóban általános tisztelet tárgya s ép ezért — ismétlem — a vezető tanítónak nem volt joga e polémiába az ő személyét is bevonni, holott az még gondolatban sem volt magtámadva. — Itt a számla gazda nélkül készült s cikkirő ur rosszul számított, ha ez által vélte főnöke kegyét megnyerni. Nagyon ajánlanám Bíró urnak, hogy ezentul ne vonjon be vitákba tiszteletre méltó harmadik személyeket, mert egyszer ilyenekkel ugyan meggyulhat a baja. — Ha pedig arra számított, hogy ez által apát ur ő nagyságot, lapom elleni akcióra vagy érzelemre bírja, remélem, szintén csalatkozott.

Ezzel tehát tisztában volnánk.

2. A második kérdés: Igaz-e, hogy e tanodában nincsen semmi honnui szellem s belőle — csak proletárok kerülnek a társadalomba?

A kérdés első pontjára nézve kötelességemnek tartom kijelenteni, hogy sem én s tudtommal sem levelező Bekési, sem Sugó, — úgy Bíró Sandor ur, mint összes kartársai s az iskola honnui szellemében egy perczig sem kételkedett. — Sokkal inkább s jobban tiszteltem én eddig s most is Bíró urat s a kath. iskola tantestületét, semhogy róluk ilyesmit még gondolatban is feltételeznék. A második részre nevetnem kell, mert itt cikkirő ur egy tollhibájával állok szemben, a ki elerai iskolából akar embereket a társadalomba küldeni.

A harmadik kérdésre nem terjeszkedem ki, nincs okom s alapom rá.

S most még egyet. Bíró ur védi az iskolát s magát is blamirozza a tantestületet. Beismeri, hogy ők kötelesek magyar-német tannyelven tanítani s azt állítja, hogy a tanítók alig tudnak németül.

Megkoszonóm én az ilyen blamaget, de nem kérek belőle s azt hiszem, a t. tanító urak sem.

Ezek azon megjegyzések, melyeket szükségesnek tartottam a vádakra megtenni; de mielőtt végeznék, kénytelen vagyok még általánosságban is szólni néhány szót.

Először ajánlom Bíró urnak a „Nemere Határszéli Közlöny“ brassai munkatársait nem olyan zavaros-aknak tartani, mert biz azok mindegyike van oly kristálytisztá, mint maga a cikkirő ur. Ajánlom neki nem anti-katholikus váddal illetni azokat, kiknek tiszta katholikus érzelmei fölérnek az övével, de mindenek felett ajánlom neki tisztelettel szólni a cikkirőkről, a kik őt talán megtámadták. — En Bíró urban eddig a tiszteletreméltó, lovagias magyar embert ismertem, kellő baráti viszonyban is éltem s élek vele, nem akarnám, hogy meggondolatlan szavak s kifejezések által ellenkező viszonyba jussunk. De ajánlom neki másodszer azt is, hogy ha ő lapom anti-katholikus irányáról meg van győződve, akkor ne ajánlja fel annak tollát — mint k a t h. fő tanító, mert ez által szintén bajba juthatna esetleg, mit én lelkemre nem vehetnék. Ő pedig felajánlotta nekem tollát — mint tette azt ápr. 10-én, 25-én kelt hozzám intézett leveleiben is. — Nem tagadom, örvendtem ennek, de annál rosszabban esett most ez alaptalan vád épen tőle, a ki egy ízben ezt írja nekem: „Nem volt ugyan alkalmam magamat tekintetességdel személyesen megismertetni, de azért b. személyét mind a brassói, mind a „Ha-

társzéli Közlöny“ körüli tetteiből csak tisztelni tanultam.“ — Engedjen meg t. szerkesztő ur s Bíró Sándor barátom is, ha ezeket itt felhoztam, de a vád alaptalanságának bebizonyítására tartottam ezt szükségesnek.

Ezzel be is fejeztem — válaszomat, mely nem akart sértő lenni a támadóra, ki iránt különben továbbra is a régi akarok maradni, mint jó embere — s nem „álarozos vitéz ellenség“ — ajánlva neki jövőre több tapintatot s tárgyhűséget. — Fogadja t. szerkesztő ur kiváló nagyrabecsülésem kifejezését, melylyel vagyok

Brassóban 1884. nov. 19-én.

igaz tisztelettel

Szterényi József,

a „Nemere Határszéli Közlöny“
felelős szerkesztője.

T Á R C Z A.

URJÖVETKOR.

Szent öröm fogá szívünket el,
Egyházunk egy új évet ünnepel,
Vágy-sovással hullámzik a dal,
Míg az éj a hajnalpírba hal;
— Harmatozzatok magas egek,
És igazságot csepegjete!

Szívhez szólva zeng az éji dal, —
Jöjj el, jöjj el fény sugariddal,
Ékesítsd fel szürke hajnalunk, —
Oh, mi szép, ha véled viradunk,
— Harmatozzatok magas egek
És igazságot csepegjete!

Oly sötét volt nélküled szívünk,
Éjjelünket ébren töltenünk,
De ha lángzó hainal felvirul,
Hála dal zeng néped ajkírul,
— Harmatozzatok magas egek
És igazságot csepegjete!

Izraelnek keble fölshajt,
És az égre küld számos sóhajt,
És az égen felhő támadott,
Hintve rájuk égi harmatot,
— Harmatozzatok magas egek,
És igazságot csepegjete!

Mi is kérjük szent malasztodat,
Mely szívünknek béke-nyugtot ad
Aldva száll föl hozzád énekünk,
Nyujtsad égi harmatod nekünk;
— Harmatozzatok magas egek
És igazságot csepegjete!

Oh mi szép, ha barna éjszakát
Reggkoránynak fényi szaggaták:
Még szebb fény derengi át szívünk,
Oh Megváltó! ha te vagy velünk;
— Harmatozzatok magas egek,
És igazságot csepegjete!

K. J.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

— **HETI KÖRSZEMLE.** **Itthon.** A főrendiház reformálására vonatkozó törvényjavaslatot a képviselőház 21-es bizottsága nov. 19-én kezdte tractálni. Sokat debattiroztak a felett, hogy a születetteken kívül valyon választási vagy kinevezési uton jussanak-e be az új tagok a főrendiek közé. Irányi Daniel határozati javaslata a „főrendiház“ helyett „ország tanácsot“ ajánl, melynek tagjait a megyék és az 50000 lakóssal bíró városok választanák. A bizottság a kormány által beterjesztett törvényjavaslatot általánosságban elfogadta. — A most ülésző reform. convent azon 67-beli nézetét, miszerint a választásfelekezettek a főrendiházban ne képviseltessenek most is nyilván kijelentette, de „protestatióval“ is élt előbbi nyilatkozatával szemben rebegvén: a kormány által benyújtott törvényjavaslatban kilátásban helyezett 6 felsőházi székkel ők nem hajlandók megelégedni, minden történeti alap nélkül legalább is 10 kell nekik; — valóságos mondattani figurachasticus eszmefűzés. — Az ó-aradi ref. lelkész átirat az ottani polgármesteri hivatalhoz, hogy a születésznők tiltassanak el prot. szülők gyermekeinek megkeresztelésétől „még ha ezek a halál révén állanak is.“ Arad szab. kir. város értelmes tanácsa a ker. vallás szelleméből kiindulva: tagadó választ adott: a reform. convent a dolgot a belügyminiszterhez fellebezte. — A szent István társulat november 20-ikán választmányi gyűlést tartott. — A delegatiók miatt szünetelt képviselőház nov. 22-én vette fel működését, elnök bemutatja a miniszterelnök átiratait, az egyes bizottságok beadják jelentéseiket. — A horvát képviselők az egyes minisztereknél tisztelegtek.

— **Ausztria.** O felsége a „Reichsrath“-ot deczember 4-re hívatta össze.

— **Róma.** A pápa bullája Karthagóhoz apostoli lelkesültség és próféta ihlettséggel beszél e város jövőjéről.

— **Németország.** A birodalmi gyűlés megnyitván nagy harcz volt a miatt, hogy ki legyen I-ső elnök s kik alelnökök; elvégre is a centumpartiak legtöbben lettek megválasztva. A császár trónbeszédje kifejezést ad a nagyhatalmakkal való barátságos viszony feletti örömeinek. — A socialdemokraták furfangosan kelnek ki a jezsuiták, socialisták etc. szóval kivételes törvények ellen, szeretnék a centumpártot lépre csalni, hogy annak segítségével ők később imponálhassanak 24-csckén, e jeles cél elérésére még a „Berliner Tagblatt“ is beállott réztányrosnak a zsidó gazette most a culturharcz ellen gágog, míg a 70-es években mellette énekelt. — A Congo-conferencia kedvező eredménnyel folyik, Bismarck herczeg a portugáloknak a congó tartományokhoz való régi jogát tagadásba helyezte. noha a francia küldött is az ők pártjukon látszik e tekintetben állni.

— **Franciaország.** A közelebb tartott kath. congressuson a vallás érdekében a világiak — mintegy az egykázikkal mérközve — magvas eszméket hangoztattak. — A kath. „L'Univers“ Oszentsége parancsa következtében elismerte, hogy polemizálása tulment a kellő határon s respiciensdo belátja, hogy nem jó a kath. erőket szétforgásolni, hasonló véleménybejutott a „Gazette de France“ is. — Cazot, Franciaország legfőbb semmitőszéki el-

nöke és első bírāja, ki nem pirult a 70-es években a szegény szerzeteseket és apáczákat vad üldözésével földönfutókká tenni, holmi szédelgő pénztársulathoz aecompagnirozván szépségesen most degradáltatott, és csoda ha hüvökre nem kerül. — A munkások helyzetét, a köztársasági clique uralom oda vitte, hogy a szegények most kenyér hiánya miatt demonstrálni kényszerülnek.

— **Belgium.** A munkások Brüsszelben is forrongnak, mivel a liberalis polgármester Buls falragaszaikat — melyben éhségük csillapítása érdekében a ker. szeretetet hívják fel — eltiltotta. Mivel alkotmány szerint öldöklő fegyverek nélkül szabad a belgának ezt tenni: mint egy 30000 a királyi palais előtt meg jelenvén Buls elmozdítását követelték.

— **Hollandia.** A liberalisok kudarcot vallottak — alelnökök a kath. Reuther tábornok választatott meg.

— **Oroszország.** A muszka orthodox főpapak a Romával kötött egyezésen tulteszik magukat s mintha főpásztorok lennének a katolikusokkal szemben is ezekenél ép olyan canonicus vizitatiokat arrangiroznak. A kormány nem haragszik érte. — Jövő év ápril 6-án akarják a szlávok megülni szt. Method halálának ezeréves fordulóját, e czélra a muszkák Kiewet, a csehek és morvák morvaorsz. Velehrádot jelölték ki. Discordia maximae dilabuntur.“ Nem nagy kár

— **Egyleti élet.** A gyergyói r. k. tanítói-egylet ezen évi vándorgyűlését Gyergyó-Csomafalván a róm. k. alsó-népiszkolánál f. hó 12-én tartotta meg. A gyűlésen 40 tag jelent meg, a mi bizonyára azt tanusítja, hogy az egyleti tagok kellő buzgósággal és hivatásszeretettel bírnak. Csomafalva község lakói is érdeklődést tanusítottak, midőn a gyűlésen az iskolaszék több tagja megjelent és a tárgyalásokat élénk figyelemmel hallgatta.

Az egylet érdemes elnöke Salamon Alajos, ditrói főesperes egyházi teendői miatt a gyűlés közepére érkezhetvén meg, az egylet buzgó és igen tevékeny alelnöke Boga Bálint alfalvi felsőnépiszkolai igazgató nyitotta meg üdvözlő beszéddel a gyűlést s vezette annak tárgyalási folyamát. A legutóbbi gyűlésen felvett jegyzőkönyv hitelesítve lön. Következtek a gyakorlati tanítások megbírálsái. A gyűlés előtt tanítottak: Marti Ferenc beszéd és értelemgyakorlatból az I. osztályban ismertette az emberi szájat. Szabó Sándor a magyar nyelvtanból az igékről, Borbát János számtanból a kivonást gyakoroltatta. A gyakorlati tanításoknak egyrészt czéljuk az, hogy jóakaratu tanácsok, szakértelmű bírálságok által a nem eléggé gyakorlott tanító utbaigazítást nyer, buzdító és elismerő nyilatkozatok által fáradságos pályáján a küzdsére erőt gyűjt, másrészt fontos nevelés- és tanítástani kérdések megvitatatnak és esetleg elődöntetnek, szóval: a gyakorlati tanítások erős eszközök arra, hogy a nevelés és tanítás ügyét előmozdítsák. Ép ezért a tanítások egyleti gyűléseink főbb mozzanatait képezik. Az említett gyakorlati tanításokról a bírálatok részletesen szóltak: felemlíték a tanításban előfordult helyességeket, a csekélyebb hiányokat, ezeket összegezvén és kiegyenlítvén, a tanításokat sikerültnek jelezték.

A gyűlésnek egyik igen fontos tárgya volt még a „magyarországi latin és görög szertart róm. kath. tanítók segélyalapja“ alapszabályainak felolvasása és ezzel kapcsolatos intézkedés. A segély-alap elvitázhatlanul szüksé-

ges volta, üdvös czélja és az alapszabályokhoz csatolt főpásztori kegyes felhívás eredményezték, hogy a gyűlésen határozattá vált, hogy a gyergyói róm. kath. tanítói-egylet tagjai kivétel nélkül az orsz. kath. tanítói segély-alap tagjai lesznek s minden alkalommal arra törekszenek, — hogy a méltóságos püspöki karnak a tanítók iránt táplált szeretetükből származott alapot filléreikkel gyarapítsák. S midőn ezt elhatározták, egyszersmint jegyzőkönyvileg hálás köszönetünket fejeztük ki az alap létesítői: a nmlgu püspöki kar irányában. — A gyűlésen a segély-alap alapszabályainak VIII. pontja 18. §-a értelmében alapgyűjtő s kezelő helyi bizottság választott. A bizottság tagjai: alfaluban Horváth Károly plebános és Boga Bálint felső-népiskolai igazgató. Uj-Faluban Szabó Imre kántortanító, Gy.-Szent-Miklóson Ferenczy Károly plebános, Tódor Antal és Hozó Pál elemi isk. tanítók. Szárhegyen: Székely János tanító. Ditróban: dr. Kelemen Károly polg. isk. igazgató és Józsa Sándor tanító. Remetén: Demeter Imre kántortanító. Örömmel fogadta a tanító-egylet Horváth Károly plebános azon jelentését, hogy a gyergyói esperesi kerület lelkipásztorai az alap tagjai lettek. A ft. papság ez által megerősítette még inkább azon tiszteletteljes jó viszonyt, mely közte és a tanítók között létezik.

A vidéki önképzőköri jegyzők is megtették jelentéseiket. A jelentésekből kitűnt, hogy az önképző körök működéseiket megkezdték. Minden önképzőkör beadta a helyi viszonyokhoz alkalmazott s azok tekintetbe vételével készített népiskolai tantervet. A tantervek összehasonlítottak s lehetőleg egyöntetű és terjedelmű tanterv készítették, a mi egy bizottság feladata leend. Az alfalvi önképzőkör két tételt tűzött ki megvitatás végett, t. i. helyes-e a karban való jelöltetés? és: helyes-e a váltakozó rendszer? E két kérdés megvitatása a jövő gyűlés tárgysorozatába jön.

A jövő gyűlés helyéül Borszék-Tölgyes tüzetvén ki, a gyűlés véget ért.

A tanító-egyleti gyűlés után az orsz. kath. tanítói-segély-alap helyi gyűjtő bizottsága tartott gyűlést. A bizottság elnökéül dr. Kelemen Károlyt, pénztárnokául Hozó Pált választá meg s elhatározta, hogy gyűjtő-íveket küld szét a kerületben. A gyűjtő-ívek (12 drb.) szétküldése meg is történt. Az alapgyűjtő bizottság e hó 25-én Ditróban gyűlést tart. Ditró, nov. 19-én 1884.

dr. Kelemen Károly,
egyl. főjegyző.

— **Egyleti élet.** A csikmegyei róm. kath. tanító-egylet felcsiki fiók-köre a jelen egyleti évben I. rendes közgyűlését e hó 20-án tartá meg Csik-Somlyón, az elemi iskola helyiségében.

Főt. Péterffy József felcsiki főesperes és egyházi tanfelügyelő által 8 órakor mondott „Veni Sancte“ és sz. mise után megjelent tagok az iskola termébe gyűltek össze. Jelen voltak: főt. Péterffy József felcsiki főesperes s egyházi tanfelügyelő, Imets F. Jákó gymnasiumi igazgató, Bodó Alajos helybeli alesperes, Bálint Lázár szt. miklósi plebános, Csizsér Adam és Kis Dénes segédlelkész urak, a helybeli szerzetesek közül többen, a képezde III. éves növendékei és a tanítók 6 kivételével.

Főt. Péterffy József főesperes mint püspök ur ő

nagyméltósága által közelebből kinevezett egyházi tanfelügyelő szivből eredt és szivhez szóló szavakkal mutatta be magát az egyesületi gyűlésnek.

Kiss A. egyleti alelnök rövid szavakban megnyitván a gyűlést, következett volna a mult gyűlésről vezetett jegyzőkönyv felolvasása, miután azonban a jegyző nem jelent meg a gyűlésen, sem pedig a jegyzőkönyvet elnem küldötte, a gyűlés rosszalását fejezte ki e felett s áttért a gyakorlati tanítások megbirálására.

Ezek után Marty Gy. olvasta fel értekezését a népiskolai olvasókönyvekről, mint az orsz. tanítói gyűlés által kitűzött tételeknek egyikéről. Az idő rövid, a tárgy meg fontos lévén, a gyűlés nem bocsátkozhatott annak érdemleges tárgyalásába, azért felkérte a felolvasót, hogy a jövő gyűlésre foglalja értekezését pontokba s javaslat alakjában terjeszse ujból a gyűlés elé.

Elnöknek titkos szavazás után Veress Lajos szere-dai tanító választott meg.

Paláncz Sándor a háziipar mihamarábbi behozatalát sürgeti. A gyűlés elfogadta az indítványt s a választmányt megbizza, hogy a további lépéseket az ügyben tegye meg.

A jövő gyűlés helyéül Csik-Madaras, idejéül martius hava tüzetett ki: felolvas: Orbán Mihály a népiskolai egészségügyről, Paláncz S. a törtek tanításáról a népiskolában, nyilvános tanítást tart a helybeli tanítókon kívül László A. a legkisebb közös többségről.

Ferencz József,
egyl. aljegyző.

— **Jótekonyság és hála.** A perzsákról olvastam, hogy ők azt, ki a jótéteményt nem hálálta meg, holott tehette volna, törvényesen elítélték. Ne hogy ezen törv. alapján, mint delinquens a jötevők törvénytseke elé állitassam, sietek ugy a magam, mint Lövete nemes hitközsége nevében mély köszönetemet és hálámat kijelenteni mltsgos Hrobonyi Adolf és tks Lanczky Sándor Szent-Keresztbányai gvártulajdonos uraknak, azon nemes jótettőkért, hogy a lövétei templom számára közelebből 6 drb. aranyozott érczgyertyatartót ajándékoztak. Akarom hinni, hogy a nemes lelki jötevőknek szép adománvát oly kedvesen veszi az is, a kinek házáat ékíti, mint a mily köszönettel fogadtuk mi, a kik irántunk jóságukért hálás köszönettel adózunk mindig.

Hasonló köszönettel és hálával tartozunk nagyontisztelendő Orbán Jácint urnak, a szegedi minorita rend házfőnökének is, ki a tüzvész által minden vagyonukból kipuszított szegény hiveim számára 10 frtot küldött hozzá azon kérréssel, hogy azt a szerencsétlenek között osszam ki.

Midőn az érdemes házfőnök ur a messzetávolból szülőfaluja szerencsétlen sorsa iránt ily szép részvétellel viseltetik, mindnyájunkat arról győzött meg, hogy nemes lelke nagyon is közel érez azon helyhez, a hol gyermekéveit lelte.

Lövete, 1884. nov. 19.

Jakab Lajos, plebános.

— **Vidéki levél.** Főtisztelendő Szerkesztő Ur! Mivel becses lapja a tanügy érdekeivel is behatóan foglalkozik, bátor vagyok következő soraimnak ottan egy kis helyt kérni. „Ha meztelent látsz, főd be őt.“ Izaies 57,

7. — „A legszebb legboldogítóbb erények egyike a jótékonyág. Vannak erények, melyek erőltetésbe, önmegtagadásba kerülnek; de a jótékonyág nem tartozik. sőt nem tartozhatik ezek közé; mert milehetne kellemesebb, boldogítóbb, mi nyújthatna tisztább és teljesebb élvezetet, mint könyörölni a szerencsétlenségen, segíteni a szegényeken, örangyaloként belépni a nyomor kunyhójába s enyhíteni a szenvedést, mely ott sóhajtozik és könyezik.“ (Jósika Julia) S ha valaha igen, ugy korunkban van leginkább szükség a jótékonyág gyakorlására, midőn az általános elszegényedés a köznép között — főkép a nagyobb városokban — már-már aggasztó mérvet kezd ölteni és mégis mit látunk, mit tapasztalunk?

Tökéletesen igaza van ama jovialis latin költőnek, ki korunk philantropiáját legtalálóbban egy néhány szóval így mutatja be:

„Accipere humanum est, inopi dare deorum.
Nunquam tam paucos credo fuisse deos.“¹⁾

Ezzel ugyan pálcza van törve a szabadság, egyenlőség, testvériség communisticus tendenciájú aegise alatt virágzó századunk hirhedt philantropiája felett, ámde ha — hálistennek! — ez általános szabály alól néha egyes kivételek fordulnak elő, melyek ugyan még inkább confirmant regulam, bizony jól esik a szegényebb sorsuak, főkép tanulók iránt résztvevő kebelnek ily tiszta felebaráti szeretet sugallta kivételeket szemlélnie. És egy ily — kivételszerű nemes ünnepélynek valánk f. hó 23-án a második községi iskola helyiségében tanui. A szeretet, a részvét ulti ekkor diadalt.

Kolozsvárt már évek óta virágzik s jótékonyága által szép hirnevet szerzett az u. n. „szegényebb sorsu iskolás gyermekeket segélyző egyesület“, mely „rongyos egyesület“ név alatt Erdély több városában ismeretes. S ezen „rongyos egyesület“ a fentti napon 45 szegényebb sorsu iskolás gyermeket ruházott fel — mint mondani szokás — tetőtől talpig és pedig az augustaeumi iskolából 3, a kökerti r. k. iskolából 8, a külmagyar utcai rom. kath. iskolából 1, a r. kath. lyczeumi elemi iskolából 2, a városi polgári iskolából 2, az I. községi isk. 5, a II. közs. iskolából 3, a tanító képezdei elemi iskolából 2, a hidelvei ev. ref. isk. 8, a külmagyar utcai ev. ref. iskolából 4, az ev. ref. collegiumi elemi iskolából 2, az unit. collegiumi elemi iskolából 1, az unit. leány iskolából 3 és az izr. iskolából 2 — tehát összesen 47, részint fi-, részint leánytanulót. Lelki örömmel szemléltük a szegény gyermekek pilláin a hála legfényesebb bizonyítáka gyanánt rezgő könnyecskéket, s ugy hisszük, a nemes jöltevők meg is lehetnek az ártatlan szívekből származott eme tiszta hála-jellel elégedve, mit különben szorgalmuk és jóviseletük által még inkább fognak kimutatni. A nemes jöltevők után, — kiknek nevei az élet könyvébe kitörölhetlen betűkkel irvák — hála és elismerés illeti Kolozsvári Albert II. közs. iskolai főtanítót, mint a „rongyos egyesület“ fáradhatlan gazdáját. Hála és elismerés a megjelent díszes ven-

¹⁾ Eme diatin istichon B. i. V. . I sikerült fordítása szerint így hangzik:

„Ember markot tart s Isten, ki adásra kinyújt kart;
Ennyi kevés isten volt-e a földkereken?!”

dégkoszórúnak, melyben a nagyszámu jöltevők, ércek lődők, tanügybarátok, s tanférfiak között, Dr. Ferenczy Z. igazgató s egyetemi m. tanár, Dr. Haller K. polgármester, Petelei I. Rieger I., Nagy K. Esztergár L., Böjte L. Elek Gy., Dézsi L., Benedek J. Sárdi J. Szentgyörgyi L. Várady A. stb. stb. urakat örömmel szemléltük.

Ismételten köszönet a nemes jöltevőknek ugy a felruházott s a téli zord időszak beállta miatt eddig iskolába nem járhatott, de azt most már örömmel látogató tanulók, mint pedig a tanügy nevében, melynek ol-tárára áldozataikat buzgalommal és tiszta szívvel lerakni iparkodtak. Vezesse őket is eddigi buzgalmuk és felebaráti szeretetök s vajha minden tehetős megértené, átérené s tetteleg is érvényesitené azt, a mit a költő így fejez ki:

„Mint a rózsza biborága,
Minden virág legszebb virága:
Ugy a legemberibb erény
Rozsája a — jótétemény.“

Kolozsvárt 1884. nov. 24-én.

Egy hitelemző.

IRODALOM.

— „**Szebenvármegye földrajza**“ a népiskolák III-ik osztálya számára írta Szánthó Mihály, kir. kath. terézvári tanító. Kiadja a szebenmegyei r. kath. tanító-egylet, Ara 15 kr.

A tankönyvirás igen nehéz dolog, s főkép a jó és czelnak megfelelő tankönyv megírása nehéz — legtöbb esetben keves halát hozó munka! — Ez áll szemünk előtt, midőn a fenjelzett művet elolvasás után röviden megismertetni kívánjuk.

Szerző ezen 27 oldalra terjedő kis művében az előirt iskolai tantervnek igyekezett ugyan *szószertint* megfelelni, ezt általában el kell ismernünk, de hogy egyszersmind a tanterv *szellemének is* teljesen megfelelt volna, ezt nem mernők állítani s pedig azért nem, mert e kis földrajz részben csak statisztikai modorban van írva, részben pedig sok helyen hasonlít azon régi földrajzokhoz, melyeket 10—15 évvel eze.ött a 3-ik osztályban használtak, csak azon külömbiséggel, hogy akkor egész Erdélyország volt felvéve, míg most a szerencsésebb nézetnek engedvén, a különböző iskolákban csak egy-egy megye tárgyalatik.

Szerző, ugy látszik, keményen ragaszkodott a tanterv szavaihoz, melyek szerint az áll, hogy az elemi iskola III-ik osztályában előadandó: „A lakóhely és legközelebbi környékének ismertetése (megye).“

De már a IV. osztály számára előírottban világosan megkivántatik — s pedig igen természetesen és helyesen, hogy Magyarország többi részeinek ismertetésénél utazási modor alkalmaztassék. — A részletes statistika stb főkép az V-ik osztály tananyagát képezi, míg a VI-ik osztályban az általános ismétlések és összefoglalások foglalatnak.

Azt gondoljuk, hogy igen czélszerű volna a **W**-ik osztály számára *nyíltan* kimondott módszert már a III-ik osztályban is alkalmazni, mert az bizonyos, hogy a kisebb fiu is szívesebben tesz a tanító vezetése mellett **egy kis sétát** vagy **körutat** lakóhelye környékén, — — még

akkor is, ha ez éppen csak a mappán is történik, mintsem egyszerűen felsorolt helységneveket megtanuljon — oly egymásutánban, melyet a politikai földrajz előír.

Szerző tehát igen helyesen cselekedett volna, hogy ha kis könyvében hasonlóképen az utazási modort alkalmazta volna, az egyes helységek leírásánál természetes sorrendet tartván, a gyermekek tehetségéhez mérten a természetrajzot, az ipart, a kereskedést, közlekedést, népszokásokat s általában a culturalis állapotokat sokkal több figyelemre méltatta volna; de anélkül, hogy minden lehető össze akart volna gyúrní egy-egy lapocskán.

A földrajz tanítása nem csak ismeretek közlésére nyújt alkalmat, hanem kitűnő eszköz egyszersmind az értelem és a kedély fejlesztésére. E tekintetben nagy hiányt szenved e könyvecske, mert igen komor irányú Komor irány által pedig jótékonyan hatni kis gyermekekre, ez igen nehéz feladat!

Azonban meg vagyok győződve arról, hogy ezen itt-ott röviden, de azért világosan írt könyvecske jó tanító kezében mindenesetre jó hasznót fog szolgáltatni, s eltekintvén a néhány helyen előforduló csekélyebb hibáktól és hiányoktól, melyeket azonban tanítás közben helyre igazíthat a tanító, e könyvet már átnézetes szerkezete miatt is melegen ajánlhatjuk használás végett. Az e könyvben, nézetünk szerint előforduló és kifogás alá eshető hibák egy általános földrajzban talán fel sem tűnének, de ily könyvben, mely az iskolás gyermekek legközelebbi környékéről szól, másképp áll ám! — itt a legcsekélyebbnek látszó dolgokra is kell nagy figyelmet fordítani, mert előfordulhatnak azon esetek, hogy a környékről a városba került gyermekek, vagy a környéken lakók s e könyvet olvasók is a valódiság és e könyvben itt-ott mondottak közt különbségeket felfedezhetnének, mi a könyv tekintélyének kárára s hitelének kockáztatására alkalmat nyújthatna.

Az eddig kifejtettek indokoltságának igazolására bátorokunk befejezésül a némi kifogás alá eshető részletekből egynehányt itt fel is sorolni.

A bevezetésben lakonikai rövidségben adott tájékozás s az azután következő helység, polgári község és határára nézve elmondottak után szerző sebes fordulattal áttér Szeben városa leírására, régi földrajzi stílust használván.

S itt látjuk először e könyvben az új divatu köntösbe öltözött régi földrajznak mását.

A leírás egy kissé felületes, mert az épületek leírásánál ki vannak felejtve a katonai imponans korház, a színház és több palotaszerű magán-épület. Hogyha szerző — bizonyára régészeti s építkezési szempontból — első helyen felemlíti a lutheranusok nagyszerű templomát, ekkor az ódonstílu városi tanáczházat csinos fegyvertárával együtt sem kellett volna kifelejteni. S hasonlóképen élénk emlékezetben kellene tartani, hogy az ev. luth. gymnasiumi épület mellett levő, most átalakított kápolna a hajdani szent László prépostság kápolnája volt! — S a r. kath. plebaniai templomban levő oltár mögötti őriási falstémely, melynek nincs párja egész Erdélyben nem érdemelte volna-e meg a „Jakóhely“ leírásánál az említést? — A vasuti állomáshoz közel levő kereszt kápolna! hány életunt utas talált már abban vigasztalást?!

hisz ezen kápolnának csinosabb története van, mint a törökök ellen felépített városi körfalaknak. S a „Jakóhely“ leírásából miért maradtak ki az intézetek közelebbi leírásai? A József-elővárosban levő csinos intézetben működő és beteg ember társaik házához apolás végett járó francziskánák iskolája nem érdemelte volna-e meg a különös felemlítést. Fontosabb, és a szívet azaz a kedélyt inkább nemesíti-e az, hogy ha a gyermek tudja, miszerint Szebenben „sok posztót és szálamit készítenek“ (7 lapon) — vagy pedig ellenkezőleg azon tudat, hogy vannak Szebenben jótékony társulatok, melyek az erkölcsös és jól tanuló gyermekek jutalmazására és támogatására működnek, fáradoznak?! A „városi erdő“ mely e földrajzban a német régi „Junger Wald“ elnevezés szerint — ámbár 100 éves fák diszítik — mégis hü fordításban mint „fiatal erdő“ említettik, sokkal bővebb leírást érdemelt volna. A 8 lapon azt mondja szerző kapcsolatban ezen „fiatal erdővel“: s az oda vezető szép árnyas gyalogút. Bár „utakat“ mondott volna a szerző, mert úgy gondoljuk, hogy a legtöbb szebeni gyermek tudja, hogy egyenlően készített két, csaknem párhuzamosan haladó ut azaz sétatány vezet majdnem az erdőig s csak kevéssel előtte egyesülnek. Már ezen csekélységnek tetsző helyen is kérdezhetné a gyermek: „Tanító bácsi, melyik a szép, árnyas ut, az e, mely a katonai uszoda mellett, (— pardon az uszoda nincsen felemlítve a könyvben — pedig a városi nép culturalis állapota meghatározásához ez is szükséges —) a városból vezet az erdőbe, vagy pedig az az árnyas ut, mely a nagyszerű katonai korház mellett elhalad?“ — S ekkor a tanító kényszerítve lenne megmondani, hogy a könyvben ugyancsak egy ut van említve, de valóban *hát* van Ott van a sétatéren II. Ferencz császár és király emlékszóbra, ott van az erdőben az I. Ferencz József királyunk tiszteletére s nevéből elnevezett tölgyfának maradványa. — A főpinczon pedig ott van a kellő közepében — szent Nepomuki János szép és díszes, habár újabb időkben kevésbé jókarban tartott, emlékszóbra. Ott vannak azok a valóságban, de a „lakóhely leírásában“ nem kaptak helvet.

Kis-Disznóról (11 lapon) az áll, hogy ott „szép vár van.“ — Minő képet alkotunk magunknak „szép várról?“ — Bármelyik tanuló fogja a vidéket ott szépek találni, de „szép várat“ nem fog találni; mert az ottani hegyen levő dűlőfélben levő körfal és az azon belől levő torony nélküli rongált templom csak is a régész előtt lehet „szép“, melyben *tiszta* román stílu.

Nagy Disznó leírásánál fel lehetett volna említeni azon dicséretre méltó sajátsgot, hogy az ottani százok többnyire magyarul is beszélnek, posztó gyártrmányaikat Magyarországra viszik s még a közelmúltban nem is tekintették ügyes vagy háztűzhelyet alapítható gazdának azt, ki életében legalább egyszer nem utazott Magyarországra. — Lehet különben, hogy most megváltoztak a viszonyok. Hogy szerző Szebenmegye leírásánál a megye nyugati és déli részéből, csaknem egyszerre az északnyugati részébe átmegy és így a csendes és nyugodt körútnak véget vet, azt elnézzük azért, mert földrajzát ugysem írta utazási modorban, de sajnáljuk, hogy a Verestoronyi szoros leírásánál nem említé, hogy jelenlegi fenészes királyunk 1852-ben meglátogatta Szebet és a Verestoronyi szorost is, hol királyunk tiszteletére faragott kövekből név és évszámokkal ellátott kút van az mellett s hogy ott látható mai napig is azon kis földhányás, mely mögött Bem tábornok ágyui a betörő muszkák ellen fel voltak állítva. A helyesírásra nézve megjegyezzük, hogy Schellenberg helyett a 12. lapon erőltetve „Schellenberk“ van írva, miért szenved ez egy kivételt, miután más helyeken a német helyesírás tiszteletben van tartva?

Ugyanazon lapon találjuk *Szelindek* községének leírását, szerző talán nem járt arra felé, mert különben nem felejtette volna ki művéből az ottani imponans és terjedelmes váromot, mely a kis-disznódit „külső szépség” és „belső épségben” jóval felülmúlja. A 22-ik lapon a Szászsebesből vezető országuatról hibásan van feljegyezve, hogy az ut ott kétfelé szakadván az egyik ága északra, Gyulatehérvárra, a másik vagyis nyugati ága pedig Alvinczre vezetne; mert jaj lenne a szegény utas gyerekeknek, ki a világ tájkát jól ismerve s Alvinczre utazni akarván a nyugati ágon tovább haladna tankönyve alapján, Benczenéz vagy éppen Szászvárosra érkeznek! —

E dolog ugyanis úgy áll, hogy Szászsebesen az országot ketté szakad, az északi vezet Gyulatehérvárra, míg a nyugati Szászváros felé vezet; ezen utóbbi utról pedig vezet egy újabb időkben készített, jó karban tartott mellékut *északnyugat felé* Alvinczre, az ottani vasuti indóházhoz. A 25. lapon a vármegye terményei felsorolásában a többi közt áll: „Erdei vadak közül nyul, medve, farkas, róka, borz s a vadszárnyasoknak sokféle fajátja található.” Ez „egyptusi hieroglyph” lesz a gyermek előtt, mert mit használ az neki, hogyha könyvnélküli megtanulta, hogy Szeben vármegyében a „vadszárnyasoknak sokféle fajátját” megtalálhatja! Egyetlenegy vadmadár sincs felsorolva névszerint, minél fogva nem lesz legnagyobb bűne a gyermeknek, ha ilyen körülményeknél fogva talán éppen a „szárnyasgerőt” azok közé számítja. S végre kételkedünk, hogy a szászsebesi ev. luth. gymnasium 6 osztályu volna, mert tudunk szerint csak 4 osztályu, stb. stb. Ezen könnyen kijavítható hiányok általános és felületes földrajzban, mint már említett, fel sem tűnőnek s e könyvnek talán eszközencő II-ik kiadásánál bizonyára helyreüthetők, mit tisztelt szerző ismert tevékenységétől és jóra való törekvésétől biztosan remélni lehet.

Dr. CSERNI BÉLA.

— **Megrendelési felhívás** Neumayr Ferencz **Leiki Magány** című elmékedési könyvére. A szerzeteseket rendi szabályaik kötelezik, a többi egyháziaknak pedig sürgetve ajánljuk, hogy lelki megújulás céljából magányba vonulva, évenként szent gyakorlatokat tartsanak. Kétségtelen ugyan, hogy a szent gyakorlatok üdvös eredménye sokkal inkább függ az Isten igazelmétől és az elmékedő jó szándéktól, mint az elmékedési könyvtől; de bármily szent buzdulatra keltsse is az isteni kegyelem szívünket — emberileg szólva — maradandó hatás csak úgy remélhető, — ha hitünk szent igazságainak fényénei állapotunk kötelmeit, körülményeit, veszélyeit és mulasztásainkat tüzetesen fontolóra vesszük s az üdvös elköteleseket ezek tekintetbe vételével egész a részletekig menő pontossággal tesszük. Ez pedig csak kimerítő tartalmu, állapotához alkalmazott elmékedési könyv segítségével történhetik meg. Ha összevetjük egyrészt Magyarországon összes szerzetházait és papságát, másrészt a létező magyar elmékedési könyvek számát, szegyenkezve kell bevallanunk, hogy ez ügyben nagyon rosszul állunk; még nagyobb pirulás ér bennünket, ha más kath. nemzetek, pl. a franczia, német és olasz e nemű termékeivel hasonlítjuk össze ascetikai irodalmunkat. Mint Mária nemzete — dicsérettel legyen mondva — birunk ugyan számos az ő tiszteletét és követését tárgyaló könyveket, Kempis Krisztus követését nyolczféle fordításban: de rendszeres sz. gyakorlati elmékedéseket tartalmazó művekből alig tudunk egy-kettőt felmutatni.

E hiányon segitendők, lefordítottak Neumayr Ferencznek számos nőszerzetben régóta használt, 8 napi elmékedésre szánt jeles könyvét, mely első rendben apácáknak van ugyan írva, de a benne tárgyalt megható igazságok

általánossága miatt bármely nemű s rangu egyházi személy is üdvösen használhatja. Kedves honfiai kötelességet véltünk ezzel egyszersmind teljesíteni azon szerzetesnőknek, kik, ha már összes tanítói s istentiszteleti működéseket édes hazai nyelvökön gyakorolják, lelkök legszentebb ügyét, üdvösségök munkáját s gondozását is legörömebb végzik drága anyanyelvökön. A mű 1885-ik évi ápril hóban jelenik meg, körülbelül 700 lapon s szép papíron, csinos kiállításban. Előfizetési ára 2 frt. de gyűjtőknek minden hat példány után egy tiszteletpéldánnyal szolgálunk. Győrött, 1884 november hóban. Több győregyházmegeyi áldozár.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Jótekonyság.** Püspök urunk ő Nagyméltósága a kispülpös, kis nyulas, vicze és szászmátéi filialis egyházak részére 500 frttal egy-egy harangot öntetett, a beszerzei plebániának a készített vízvezeték költségeire 118 frtot, a károlyfehérvári irgalmas nővérek házának kijavítására 90 frtot; az ő Excellentiája által Bolyában létesített missionáriusi kápolna és iskola felszerelésére 255 frtot, kisebb segélyezésekre 50 frtot volt kegyes adományozni.

— **Szép alapítvány.** Méltóságos Pótsa József háromszékmege lángbuzgalmu lelkes főispánja folyó év octóber hó 18-án mint boldog házassága 25-ik évforduló napján a szárazpataki rom. kath. népiskola javára egy ezer forintos alapítványt kegyeskedett tenni. E dicséretet önmagában hordó tény kellő méltatására lapunk közelebbi számban vissza fogunk térni.

— **Főtisztelendő Andrásy alesperes-plebános** örömmel constatálja, mint iskolaszéki tanácsos, miszerint Udvarhelymege Zetelaka, és Küküllő-Keményfalva községekben az iskolás gyermekek mindkét neme a legpontosabban látogatja a tanodát, bizonyítékul felhozván: hogy 14 nap óta — sem az első helyen említett község iskolájából, hol 250-ra megy a tankötelesek száma, sem az utóbbiból, hol a roncsoló toroklob garázdálkodása 70-ről 35-re apasztotta a gyermekek számát — senki sem hiányzott. Adja a jó Isten, hogy derék magyar népünknel mindenhol ily pontosság legyen észlelhető.

— **Jótekonyság.** Jó szívről s népszerűségéről mindenütt ismeretes erdélyi nagyprépost, Nagyságos és fődő Dr. Barts Ferencz ur ő nagysága a Sár- és Szászfalva egyesült megye anyatemplomában felállítandó új orgona és új chorus költségeire 20 frtot, nsgs és fődő Kardos Ignác károlyfehérvári kanonok-plebános ur pedig szintén e célra 10 frtot kegyeskedtek pósta-utalvány mellett küldeni. Midőn ezen jótéményt, melyben hiveim a k.-fehérvári káptalannak két diszes tagja által részesültek, a nyilvánosság előtt fölemlitem s az egyesült megye buzgó hiveinek nevében legforróbb s leghálásabb köszönetemet kifejezni sietek — egyszersmind kívánom, hogy az ily áldozatkész nemeslelkű adakozókat a gondviselő Isten igen sok év hosszú során keresztül éltesse. Sárfalva, 1884. Nov. 22-én. Jankó Antal lelkész.

Kiadja: Az erdélyi r. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő Dr. TÓDOR JÓZSEF.

Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA. Dr. SANDORFFY NANDOR. STRAUBERT ÖDÖN. Dr. VERESS FERENCZ

Nyomatott a püsp. lycz. nyomda gyorssajtóján Gyulafehérvártt.